

WYMAGANIA EDUKACYJNE Z WIWDZY O SPOŁECZEŃSTWIE DLA KLASY 8 SZKOŁY PODSTAWOWEJ DO PROGRAMU NAUCZANIA „WCZORAJ I DZIŚ”

Przedmiot: Wiedza o społeczeństwie

Nauczyciel prowadzący – Małgorzata Kubiak

Ilość godzin tygodniowo – 2 godz. lekcyjne

Podręcznik: KOSS. Wiedza o społeczeństwie w szkole podstawowej

Autorzy: Alicja Pacewicz, Tomasz Merta, Anna Klimowicz, Jacek Królikowski, Maciej Podbielkowski, Aleksander Pawlicki, Jędrzej Witkowski, Jan Wróbel

Zeszyt: Format dowolny, przynajmniej 60 kartkowy.

I. Sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów, forma i częstotliwość sprawdzania wiedzy i umiejętności.

1. Każdy uczeń jest oceniany zgodnie z zasadami sprawiedliwości.
2. Nauczyciel zapewnia ciekawy, zrozumiały i przystępny przekaz informacji merytorycznych.
3. Ocenie mogą podlegać wszystkie formy aktywności ucznia (ustne i pisemne)

W roku szkolnym 2023/2024 na lekcjach wiedzy o społeczeństwie, w celu oceny postępów edukacyjnych ucznia przewiduje się następujące formy sprawdzenia:

- 1) sprawdzian - (waga 4) – minimum 2 oceny w semestrze
- 2) kartkówka - (waga 3) – doraźnie
- 3) aktywność na zajęciach - (waga 3) - nie mniej niż raz u każdego ucznia w ciągu półrocza
- 4) odpowiedź ustna - (waga 3) – doraźnie
- 5) praca na lekcji - (waga 2) - nie mniej niż raz u każdego ucznia w ciągu półrocza
- 6) referat, projekty – minimum 1 ocena w semestrze
- 7) aktualności - minimum 1 ocena w semestrze
- 8) praca w grupach - doraźnie

- 9) praca pozalekcyjna np. konkursy, olimpiady, koła zainteresowań,
- 10) estetyczny i systematycznie prowadzony zeszyt - doraźnie

- 4. Prace klasowe, sprawdziany, krótkie kartkówki, odpowiedzi ustne oraz inne formy sprawdzania wiedzy i umiejętności są obowiązkowe. Ocena ze sprawdzianu wpisywana jest kolorem czerwonym.
- 5. **Sprawdziany** odbywają się zgodnie z zaplanowanym rozkładem materiału. Prace te są zapowiedziane oraz zaznaczone w dzienniku lekcyjnym z co najmniej tygodniowym wyprzedzeniem. Uczniowie są poinformowani o zakresie materiału przewidzianego na sprawdzian, który poprzedzony jest zajęciami powtórzeniowo-utrwalającymi.
- 6. Wyniki sprawdzianów i prac klasowych nauczyciel powinien omówić nie później niż 14 dni po jego przeprowadzeniu.
- 7. Jeżeli uczeń opuścił sprawdzian z przyczyn losowych, to zobligowany jest do napisania go w terminie ustalonym z nauczycielem. 8. Uczeń jest zobowiązany poprawić ocenę **niedostateczną** ze sprawdzianu w ciągu 2 tygodni od dnia oddania i omówienia sprawdzonych prac. Może ją poprawić poza swoimi lekcjami. Prawo do poprawy oceny na w/w warunkach mają także Ci uczniowie, których nie satysfakcjonuje osiągnięty poziom wiedzy i umiejętności, choć otrzymali stopnie pozytywne do oceny „**dobrej +**” włącznie.
- 9. Przy poprawianiu sprawdzianów w drugim terminie kryteria ocen nie zmieniają się, a otrzymana ocena jest wpisywana do dziennika.
- 10. Uczeń, który nie poprawił oceny w wyznaczonym terminie, traci prawo do następnych popraw tej pracy.
- 11. **Poprawę sprawdzianu** uczeń pisze tylko **jeden raz**.
- 12. Uczeń, który unika pisania sprawdzianu lub jej poprawy, nie jest obecny w wyznaczonych terminach, otrzymuje ocenę niedostateczną z możliwością jej poprawy. Jest zobligowany do napisania jej w trybie wyznaczonym przez nauczyciela.
- 13. Uczeń obecny na lekcji odmawiający odpowiedzi ustnej lub pisemnej, otrzymuje ocenę niedostateczną.
- 14. Uczniowie mający kłopoty ze opanowaniem wiedzy i umiejętności wymaganych programem mogą korzystać z indywidualnych konsultacji z nauczycielem.
- 15. **Kartkówka i odpowiedzi**, z co najwyżej trzech ostatnich tematów są obowiązkowe i nie podlegają poprawie pisemnej.
- 16. Zakres odpowiedzi ustnej, kartkówki nie może obejmować więcej niż wiedzę i umiejętności z trzech ostatnich tematów.

17. Każdy uczeń z różnych przyczyn może zgłosić **nieprzygotowanie do zajęć** z historii. W ciągu semestru uczeń może wykorzystać dwa nieprzygotowania. W zakres nieprzygotowania wchodzi: zwolnienie z odpowiedzi, kartkówki, brak pracy domowej.
18. Nie ocenia się uczniów do trzech dni po dłuższej (co najmniej tydzień), usprawiedliwionej nieobecności w szkole.
19. Każdy uczeń ma prawo do zaliczenia mu dodatkowych ocen za wykonane prace nadobowiązkowe. Brak lub źle wykonana praca nadobowiązkowa nie może być podstawą do ustalenia uczniowi oceny niedostatecznej.
20. Korzystanie przez ucznia w czasie prac pisemnych, sprawdzianów, kartkówek, odpowiedzi ustnych i innych form sprawdzania wiedzy, z niedozwolonych przez nauczyciela pomocy stanowi podstawę do obniżenia oceny z zaznaczeniem „praca nie samodzielna”.
21. Uczeń może być niesklasyfikowany, jeżeli brak jest podstaw do ustalenia oceny klasyfikacyjnej z powodu nieobecności ucznia na zajęciach edukacyjnych, przekraczającej 50% czasu przeznaczonego

Oceny z prac pisemnych ustala się według przyjętego systemu punktowo-procentowego:

- 0% – 30% punktów - ocena niedostateczna(1),
- 31% – 50% punktów - ocena dopuszczająca(2),
- 51% – 74% punktów - ocena dostateczna (3),
- 75% – 89% punktów - ocena dobra (4),
- 90% – 97% punktów - ocena bardzo dobra (5),
- 98% – 100% punktów - ocena celująca (6)

W przypadku wystawiania ocen bieżących dopuszczalne są oceny z jednym plusem (z wyłączeniem oceny celującej) lub z jednym minusem (z wyłączeniem ocen celującej i niedostatecznej).

22. Uczniowie z opinią poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej specjalistycznej są oceniani według odrębnych kryteriów stosowanych przez nauczyciela.

II. ZASADY WYSTAWIANIA OCENY ŚRÓDROCZNEJ I ROCZNEJ

1. O ocenie śródrocznej i rocznej decydują w pierwszej kolejności stopnie z samodzielnej pracy ucznia (z pisemnych sprawdzianów, wyróżnionych w dzienniku czerwonym kolorem, a także kartkówek i odpowiedzi, aktywności) oraz oceny wspomagające za aktywną pracę w czasie zajęć (praca na lekcji z zeszytem ćwiczeń, prace domowe domowych i inne).

2. Przy wystawianiu oceny rocznej klasyfikacyjnej brane są pod uwagę oceny uzyskane w całym roku szkolnym.
3. Ocena śródroczna / roczna nie jest średnią ocen bieżących.
4. Aby wystawić ocenę śródroczną, roczną uczeń powinien uzyskać minimum 4 oceny bieżące przy dwóch godzinach tygodniowo.
5. Bieżące, śródroczne, roczne oceny klasyfikacyjne ustala się w stopniach wg następującej skali: stopień celujący (6) stopień bardzo dobry (5) stopień dobry (4) stopień dostateczny (3) stopień dopuszczający (2) stopień niedostateczny (1)
6. Na miesiąc przed śródrocznym/rocznym klasyfikacyjnym posiedzeniem Rady Pedagogicznej zostaje przekazana informacja uczniowi i jego rodzicom o przewidywanej niedostatecznej z historii.
7. Na dwa tygodnie przed śródrocznym/rocznym klasyfikacyjnym posiedzeniem Rady Pedagogicznej uczeń i jego rodzice zostają poinformowani o przewidywanej z historii. Ocena ta zostają wpisana w dzienniku internetowym w rubryce zatytułowanej „ocena przewidywana” lub dzienniczku.
8. W przypadku, gdy w okresie po poinformowaniu ucznia i jego rodziców o przewidywanej rocznej ocenie z historii, uczeń uzyskuje oceny, które nie pozwalają na wystawienie przewidywanej wcześniej oceny, uczeń może otrzymać ocenę niższą od proponowanej.
9. W przypadku, gdy w okresie po poinformowaniu ucznia i jego rodziców o przewidywanej rocznej ocenie z historii, uczeń uzyskuje oceny, które pozwalają na wystawienie oceny wyższej, uczeń może otrzymać wyższą od proponowanej rocznej oceny klasyfikacyjnej.

III. Wymagania edukacyjne na poszczególne śródroczne i roczne oceny klasyfikacyjne

Wymagania podstawowe: oceny dopuszczająca i dostateczna

Wymagania ponadpodstawowe: oceny dobra, bardzo dobra i celująca

Aby uzyskać kolejną, wyższą ocenę, uczeń musi opanować zasób wiedzy i umiejętności z poprzedniego poziomu.

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

TEMAT	Wymagania na poszczególne oceny. Uczeń:				
	Dopuszczający	Dostateczny	Dobry	Bardzo dobry	Celujący
I. KOMUNIKACJA I WSPÓŁDZIAŁANIE					
1. Człowiek – istota społeczna	wyjaśnia, co to znaczy, że człowiek jest istotą społeczną;	zna i rozumie pojęcia: zbiorowość, społeczeństwo, wspólnota, grupa społeczna, więź społeczna i rola społeczna; potrafi odróżnić pojęcie zbiorowość od wspólnoty;	wskazuje, do jakich wspólnot i grup należy oraz analizuje więzi, jakie go łączą z innymi ich członkami; odróżnia potrzeby osobiste człowieka od społecznych;	podaje przykłady potrzeb społecznych oraz wyjaśnia na przykładach, jak są one zaspokajane;	wyjaśnia, jak tworzą się podziały w grupie i w społeczeństwie (np. na „swoich” i „obcych”, „bogaty” i „biedny”); podaje możliwe sposoby przeciwstawiania się przejawom nietolerancji.
2. Reguły gry społecznej	wymienia rodzaje i źródła norm;	rozpoznaje role społeczne, w których występuje, oraz związane z nimi oczekiwania;	wskazuje sytuacje łamania norm i określa skutki takiego postępowania;	wyjaśnia, jakie znaczenie w relacjach międzyludzkich mają: wzajemność, zaufanie i tolerancja;	określa, jakie normy są odpowiednie w danej sytuacji społecznej;

3. Jak zdobywać informacje i jak z nich korzystać?	wskazuje główne źródła informacji, z których można czerpać wiedzę na tematy związane z życiem publicznym;	określa, z jakiego źródła informacji należy skorzystać w konkretnej sytuacji; odróżnia informacje od komentarzy;	wyjaśnia, skąd wynikają różnice w informacjach pochodzących z różnych źródeł; wie, jak korzystać z różnych źródeł informacji, w tym z internetu;	wyjaśnia, skąd mogą się brać różnice w interpretacji faktów;	dowodzi, jakie korzyści mogą wynikać z odróżniania opinii od faktów.
4. O porozumiewaniu się i nieporozumieniach	podaje przykłady komunikacji werbalnej i niewerbalnej;	potrafi zanalizować prosty przekaz werbalny i odczytywać intencje nadawcy komunikatu; zna zasady uważnego słuchania;	wie, co zrobić gdy emocje przeszkadzają w porozumiewaniu się; zna zasady prezentowania własnego zdania; wymienia i stosuje sposoby radzenia sobie z treścią; wymienia czynniki utrudniające komunikację pomiędzy ludźmi;	formułuje własne opinie w sytuacjach klasowych i na piśmie; stosuje reguły obowiązujące w wystąpieniach publicznych;	przygotowuje i prezentuje krótkie wystąpienie publiczne; wyjaśnia, dlaczego kształtowanie swojego wizerunku jest ważne w nawiązywaniu relacji społecznych; wymienia oraz stosuje zasady dobrej dyskusji;
5. Bez współpracy ani rusz!	określa, do jakich grup należy;	potrafi przedstawić różne role grupowe i rozpoznać zachowania z nimi związane wymienia formy współpracy w grupie;	podaje czynniki, które sprzyjają współpracy w grupie oraz ją utrudniają; współtworzy dobre warunki do skutecznej współpracy w grupie;	rozpoznaje sytuacje wykluczania innych i podejmuje odpowiednie działania	reaguje w sytuacjach, w których nie chce zaakceptować konkretnych zachowań czy decyzji grupy.
6. Trudne decyzje	potrafi określić, jakim celom i wartościom powinna służyć decyzja;	poszukuje różnych możliwych sposobów rozwiązania problemu decyzyjnego;	rozpoznaje sytuacje wymagające podjęcia decyzji indywidualnej i grupowej; potrafi wskazać pozytywne i negatywne skutki poszczególnych rozwiązań;	wskazuje wady i zalety różnych sposobów podejmowania decyzji grupowych (konsensus, głosowanie, decyzja lidera) w konkretnych okolicznościach i sytuacjach decyzyjnych;	ocenia efektywność poszczególnych sposobów podejmowania decyzji.

7. Negocjacje zamiast klótni	podaje źródła konfliktów;	potrafi wskazać wspólne i sprzeczne interesy grupy	odróżnia interesy od stanowiska; wskazuje możliwe rozwiązania sporów dotyczących szkolnego życia; zna skuteczne sposoby rozwiązywania konfliktów (negocjacje i mediacje);	zna zasady prowadzenia negocjacji i mediacji; zna różne strategie zachowań w sytuacjach konfliktowych.	potrafi wskazać sposób realistyczny i sprawiedliwy rozwiązania konkretnej sytuacji konfliktowej oraz go uzasadnić;
-------------------------------------	---------------------------	--	---	--	--

II. W RODZINIE I W SZKOLE

1. Rodzina, ach rodzina	określa wartości, którymi kieruje się jego rodzina.	wymienia i rozumie prawa i obowiązki dzieci w rodzinie; przedstawia miejsce i	odwołując się do różnych modeli życia rodzinnego, charakteryzuje rodzinę jako małą grupę społeczną;	wyjaśnia rolę rodziny w procesie socjalizacji; omawia funkcje pełnione przez rodzinę, ilustrując je	
--------------------------------	---	---	---	---	--

		znaczenie rodziców i osób starszych w rodzinie;	opisuje różne modele rodziny;	przykładami ze swojego otoczenia;	
2. O gospodarstwie domowym		wyjaśnia, co to jest gospodarstwo domowe, skąd czerpie swoje dochody oraz jakie ma wydatki;	opracowuje budżet wybranego gospodarstwa domowego;	znajduje informacje na temat nierówności ekonomicznych w Polsce i rozważa na przykładach różne polityki zmierzające do ich zmniejszenia;	przedstawia możliwe sposoby lokowania budżetowych nadwyżek oraz radzenia sobie z deficytem.

3. Szkoła jako wspólnota	wymienia poszczególne etapy edukacji w Polsce;	wyjaśnia, co to jest samorząd uczniowski i uzasadnia, dlaczego wszyscy uczniowie i uczennice są jego członkami; umie wskazać sprawy, jakimi może zajmować się samorząd uczniowski;	przedstawia członków społeczności szkolnej i wyjaśnia, na czym polega ich odpowiedzialność za funkcjonowanie szkoły; wymienia prawa i obowiązki ucznia i nauczyciela; określa cechy charakteru oraz umiejętności ucznia, które mogą mu pomóc w aktywności oraz pełnieniu funkcji w samorządzie;	interpretuje zapisy statutu własnej szkoły dotyczące uprawnień samorządu uczniowskiego; wskazuje, co powinna zawierać ordynacja wyborcza do samorządu uczniowskiego; potrafi wybrać formy działania samorządu uczniowskiego odpowiednie do rodzaju sprawy;	rozpoznaje przypadki naruszenia praw uczniów i wyjaśnia, jak funkcjonuje w jego szkole system ochrony praw ucznia; zna dokumenty dotyczące praw uczniów i potrafi odnaleźć zapisy dotyczące konkretnych sytuacji.
4. Jak żyją Polacy?			wyjaśnia pojęcia: klasa społeczna, warstwa społeczna, rozwarstwienie społeczne; wyjaśnia, co należy wziąć pod uwagę przy podejmowaniu decyzji dotyczącej kierunku kształcenia i przyszłego zawodu;	charakteryzuje na przykładach wybraną warstwę społeczną i grupę zawodową; określa różnice między nią a innymi warstwami i określa dystans kulturowy i/lub ekonomiczny, jego przyczyny i skutki; samodzielnie wyszukuje i interpretuje informacje dotyczące perspektyw życiowych młodych Polaków;	wyjaśnia, z czego biorą się różnice szans życiowych, edukacyjnych i zawodowych młodych ludzi i zastanawia się, jak szkoła i władze publiczne mogą je wyrównywać; rozpoznaje i definiuje problemy dotyczący młodych ludzi w ich lokalnym środowisku oraz wspólnie z innymi szuka ich rozwiązań.
III. MAŁE OJCZYZNY I WSPÓLNE PAŃSTWO					
1. Tożsamości lokalne i regionalne	podaje nazwę swojego powiatu i województwa i umie zlokalizować	wyjaśnia pojęcie małej ojczyzny i odnosi je do swoich doświadczeń; wyjaśnia, co to jest	opracowuje folder promujący swoją gminę; podaje przykłady samorządów zawodowych i	określa, jaka jest relacja między poczuciem tożsamości regionalnej a poczuciem tożsamości narodowej;	wyjaśnia, na przykładzie własnej miejscowości, na czym polega zasada decentralizacji oraz

	je na mapie Polski.	samorząd terytorialny; wskazuje specyficzne cechy swojego regionu bądź wyjaśnia, dlaczego nie powstała (lub została zniszczona) tożsamość regionalna; prezentuje wybrane informacje dotyczące walorów swego regionu;	samorządów mieszkańców; podaje przykłady ponadgminnych władz samorządowych oraz wyjaśnia, jak są wybierane;		pomocniczości;
--	---------------------	--	---	--	----------------

2. Naród i państwo	opisuje symbole Rzeczypospolitej Polskiej (godło, barwy narodowe, hymn); wyjaśnia, co dla niego/niej znaczy być Polakiem/Polką;	wyjaśnia, co to jest naród i jakie główne czynniki go kształtują;	wskazuje różnice pomiędzy obywatelstwem a narodowością; wymienia prawa i obowiązki obywatela zapisane w Konstytucji RP; wyjaśnia, co to jest Polonia oraz wskazuje miejsca jej największych skupisk;	uzasadnia na przykładzie własnym oraz innych osób lub znanych postaci, jak można łączyć różne tożsamości społeczno-kulturowe i jak wzbogaca to życie jednostki, grup społecznych i narodów.	porównuje różne rodzaje tożsamości społeczno-kulturowych; podaje przykłady podtrzymywania przez środowiska polonijne więzi z ojczyzną;
3. Mniejszości narodowe w Polsce	znajduje informacje na temat wybranej mniejszości narodowej, opracowuje je i prezentuje;	wyjaśnia, co to są mniejszości narodowe oraz podaje ich przykłady w Polsce; wskazuje różnicę między mniejszością narodową a mniejszością etniczną;	wymienia szczególnie prawa przysługujące mniejszościom narodowym i uzasadnia ich potrzebę;	wskazuje czynniki kształtujące naród i poczucie przynależności narodowej i etnicznej;	wyjaśnia, co to są i jak działają stereotypy oraz wskazuje, na przykładach, w jaki sposób utrudniają one relacje między ludźmi, grupami i narodami.
4. Co to znaczy być patriotą?	wyjaśnia, na czym dla niego/niej polega patriotyzm;	podaje przykłady zachowań patriotycznych oraz pseudopatriotycznych we współczesnej Polsce i świecie;	wskazuje różnice między postawą patriotyczną a nacjonalistyczną i szowinistyczną.	porównuje więzi, jakie łączą ludzi z wielką i małą ojczyzną; wskazuje różnice pomiędzy postawą patriotyczną dawniej i dziś, wśród ludzi młodych i dorosłych;	wyjaśnia, jaką rolę odgrywa patriotyzm w funkcjonowaniu państwa i wspólnoty narodowej;

5. Cień Zagłady		odróżnia i porównuje przejawy patriotyzmu z przejawami nacjonalizmu i szowinizmu;	wskazuje, odwołując się do Holocaustu, jakie mogą być konsekwencje skrajnego nacjonalizmu	wskazuje przykłady skrajnego nacjonalizmu we współczesnej Polsce i świecie, w tym we własnym otoczeniu i w mediach społecznościowych;	potrafi przeciwstawić się zachowaniom ksenofobicznym i nacjonalistycznym w swoim otoczeniu, w klasie, społeczności lokalnej i mediach społecznościowych.
-----------------	--	---	---	---	--

IV. PRAWA CZŁOWIEKA, TWOJE PRAWA

1. Prawo i rządy prawa	wyjaśnia, co to jest prawo i do czego służy;	wyszukuje w Konstytucji RP prawa i wolności polityczne oraz osobiste i podaje ich przykłady z życia codziennego; odróżnia normy prawne od innych rodzajów norm	wykazuje, w jaki sposób prawo reguluje działania organów władzy;	wyjaśnia, jak prawa i wolności zapisane w Konstytucji RP zapewniają obywatelom wpływ na życie publiczne.	
2. O prawach przyrodzonych	wy najważniejsze człc	wyjaśnia różnicę pomiędzy prawami a wolnościami człowieka; podaje przykłady praw i wolności, które powinny znaleźć się w konstytucji demokratycznego państwa;	wyjaśnia, czym są prawa naturalne; interpretuje wybrane zapisy prawne określające prawa i wolności człowieka; wymienia konstytucyjne kategorie praw człowieka; wymienia najważniejsze dokumenty określające prawa człowieka;	wyjaśnia znaczenie sformułowań zawartych w preambule Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka; uzasadnia, dlaczego prawa człowieka przysługują wszystkim ludziom na całym świecie;	przedstawia krótko genezę praw człowieka, odwołując się do pojęcia godności ludzkiej; wyjaśnia, na czym polega powszechność, przyrodzoność nienaruszalność i niezbywalność praw człowieka.

<p>3. Na straży wolności i praw</p>		<p>określa, na czym polega naruszanie praw człowieka przez władzę; wymienia konstytucyjne organy ochrony praw i wolności w Polsce; uzasadnia potrzebę przeciwstawiania się zjawisku braku tolerancji wobec różnych mniejszości;</p>	<p>określa rolę Rzecznika Praw Obywatelskich, wyszukuje i podaje przykłady jego działań; uzasadnia potrzebę istnienia specjalnych organów powołanych do strzeżenia prawa i wolności; odróżnia organizacje pozarządowe od instytucji państwowych zajmujących się ochroną praw człowieka;</p>	<p>określa zasady, na których opierają swoje działania organizacje społeczne zajmujące się obroną praw człowieka; podaje ich główne cele i metody działania oraz ilustruje je przykładami konkretnych działań;</p>	<p>omawia na przykładach skuteczność działań instytucji oraz organizacji chroniących prawa człowieka w najbliższej okolicy, w Polsce i na świecie.</p>
<p>4. Jakie prawa mają dzieci?</p>	<p>umie kiedy określić, dziecka są ła prawa</p>	<p>wymienia podstawowe prawa dziecka zapisane w Konwencji o prawach</p>	<p>określa rolę Rzecznika Praw Dziecka, wyszukuje i podaje przykłady jego działań;</p>	<p>wymienia cele UNICEF oraz podaje przykłady podejmowanych przez niego</p>	<p>wyjaśnia, w jaki sposób przestrzeganie praw dziecka wpływa na ich prawidłowy</p>

		dziecka; umie wytłumaczyć, co oznaczają wybrane prawa; zna instytucje, do których może się zwrócić dziecko w wypadku naruszenia jego praw;		działań; wyjaśnia, jak należy się zachować w sytuacji łamania praw dziecka i ucznia.	rozwój;
5. O przemoc i odpowiedzialności	określa, na czym polega odpowiedzialność i co to znaczy być za coś odpowiedzialnym; wie, kto w świetle prawa jest osobą nieletnią;	wie, na czym polega przemoc fizyczna i psychiczna, rozpoznaje ich przejawy; wie, do jakich instytucji może się zwrócić, kiedy jest świadkiem lub ofiarą agresji;	wymienia prawa przysługujące nieletnim w kontakcie z policją; wymienia przykłady kar stosowanych wobec nieletnich; zna korzyści i zagrożenia wynikające z korzystania z internetu; zna sposoby reagowania na przemoc w internecie;	rozumie, jak przemoc wpływa na człowieka (agresora i ofiarę); wyjaśnia, dlaczego nieletni podlega szczególnej ochronie prawnej w postępowaniu w sprawach karnych;	formułuje swoje stanowisko w sporze „karać czy wychowywać”.
V. NASZ SAMORZĄD LOKALNY					
1. Jakie są zadania samorządu lokalnego?	wyjaśnia, czym jest samorząd terytorialny; wyjaśnia, co to jest budżet gminy;	podaje przykłady dochodów i wydatków gminy;	wymienia przykłady zadań samorządu gminnego oraz ocenia sposoby ich realizacji przez władze; wymienia kilka przykładów zadań, jakie są realizowane przez władze powiatu i województwa;	wskazuje, co wchodzi w skład majątku gminy; wyjaśnia, skąd gmina bierze fundusze na realizację swoich zadań;	opisuje, jak podejmowane są przez władze gminy decyzje w sprawie budżetu.

2. Z wizytą w urzędzie gminy, powiatu i urzędzie marszałkowskim	wskazuje, gdzie mieści się urząd gminy i urząd powiatu oraz podaje przykłady spraw, które można tam załatwić;	wypełnia wniosek o wydanie tymczasowego dowodu osobistego i paszportu;	uzyskuje w urzędzie informacje dotyczące procedury załatwiania wybranej sprawy; formułuje kilka praktycznych rad dotyczących załatwiania spraw urzędowych;	wie, jakie sprawy można załatwić za pośrednictwem urzędu; wymienia i ilustruje przykładami zasady etyki urzędnika administracji samorządowej;	wyjaśnia, dlaczego przestrzeganie zasad etyki jest konieczne dla sprawnego funkcjonowania samorządu lokalnego.
3. Kto rządzi w gminie, powiecie, województwie?	podaje, kto pełni funkcje	wymienia organy władzy samorządu gminnego,	przedstawia zasady wyboru lub powoływania oraz	tworzy miniprogram wyborczy, w którym uwzględnia potrzeby	wymienia sposoby, za pomocą których
	wójta/burmistrza/prezydenta miasta i przewodniczącego rady gminy/miasta;	powiatowego i wojewódzkiego; wyjaśnia, na czym polega kampania wyborcza;	sposoby odwoływania organów władz w gminie, powiecie i województwie; uzasadnia znaczenie wyborów samorządowych;	swojej gminy;	obywatele/lki mogą wpływać na decyzje władz lokalnych oraz ocenia ich przydatność w konkretnych sytuacjach.
VI. AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA					
1. Obywatel – kto to taki?	wyjaśnia, w jaki sposób zostajemy obywatelami w Polsce i w innych krajach;	wymienia i wyjaśnia uprawnienia i obowiązki obywatela/lki RP;	wymienia najważniejsze cnoty obywatelskie i wyjaśnia ich znaczenie dla wspólnot lokalnych, społeczeństwa i państwa;	odwołując się do konkretnych postaci, charakteryzuje postawę dobrego obywatela i zastanawia się, które z tych cech chciałby w sobie rozwinąć.	
2. Jak obywatele uczestniczą w życiu publicznym?	wymienia główne podmioty życia publicznego;	rozpoznaje różne formy uczestnictwa obywateli w życiu publicznym;	opisuje cele i zasady wybranej formy aktywności obywatelskiej;	uzasadnia znaczenie inicjatyw obywatelskich dla rozwoju demokracji; wyjaśnia, dlaczego ważne jest przestrzeganie zasad etycznych przez poszczególne podmioty życia publicznego;	podaje przykłady sytuacji, w których obywatele wywierają wpływ na decyzje władz lokalnych, państwowych czy międzynarodowych; formułuje argumenty przekonujące obywateli do aktywności publicznej.

3. Stowarzyszenie, czyli razem różniej	wyjaśnia, co to jest stowarzyszenie; wyjaśnia, na czym polega praca wolontariuszy;	podaje przykłady działań lokalnych organizacji pozarządowych; przedstawia warunki, jakie trzeba spełnić, aby założyć stowarzyszenie;	przedstawia cele zakładania związków zawodowych, ich podstawowe zadania i sposoby działania. wie, co to jest budżet obywatelski;	podaje przykłady realizacji lokalnych inicjatyw mieszkańców finansowanych z budżetów obywatelskich; wie, co to jest młodzieżowa rada miasta/gminy; omawia przedsięwzięcia podjęte przez młodzieżową radę miasta/gminy (cel, podjęte działania, skutki);	odwołując się do konkretnych przykładów, wyjaśnia dlaczego stowarzyszenia odgrywają tak wielką rolę w społeczeństwie demokratycznym;
4. Opinia, z którą trzeba się liczyć	wyjaśnia, co to jest opinia publiczna i określa, jaką pełni funkcję w państwie demokratycznym;	przedstawia sposoby badania opinii publicznej;	odczytuje i interpretuje wyniki wybranego sondażu opinii publicznej.	wskazuje czynniki odgrywające rolę w kształtowaniu opinii publicznej;	
5. Środki masowego przekazu – czwarta władza?	wyjaśnia, co to jest reklama oraz przedstawia jej	wyjaśnia, w jaki sposób media informują społeczeństwo oraz	wyjaśnia rolę środków masowego przekazu w ustroju demokratycznym;	opisuje, na czym polega i z czego wynika stronniczość przekazu oraz jak się przed nią	porównuje sposoby relacjonowania danego wydarzenia przez różne
	najważniejsze funkcje;	kontrolują władzę, wpływając na opinię publiczną; wskazuje, na wybranych przykładach, techniki perswazyjne stosowane przez twórców reklam;	podaje podstawowe różnice między funkcjonowaniem mediów w systemie demokratycznym i niedemokratycznym; wskazuje różnice między kampanią społeczną a komercyjną;	bronić; porównuje konkretne informacje przedstawione w różnych mediach; wyjaśnia, dlaczego pluralizm mediów jest tak ważny;	media; podaje podstawowe zasady etyki dziennikarskiej; dokonuje krytycznej analizy wybranej reklamy i kampanii społecznej.

6. Inwazja „fejków”	wyjaśnia znaczenie pojęcia „fake news”;	wie, co zrobić, aby nie stać się ofiarą „fejków” i nie ulegać propagandzie oraz celowej dezinformacji	wyjaśnia, jak rozprzestrzeniają się fałszywe wiadomości i jaki mają wpływ na zachowanie obywateli;	wyjaśnia znaczenie mediów społecznościowych we współczesnym świecie;	
VII. PAŃSTWO DEMOKRATYCZNE					
1. Różne oblicza państwa	wyjaśnia, co to jest państwo i jakie pełni funkcje;	podaje przykład państwa demokratycznego, autorytarnego i totalitarnego;	porównuje sytuację obywatela w ustroju demokratycznym, autorytarnym i totalitarnym	wskazuje źródła władzy państwowej.	
2. Demokracja – co to takiego?	wyjaśnia pojęcie „demokracja”;	wymienia podstawowe wartości demokratyczne i określa ich znaczenie w życiu jednostki i państwa;	wskazuje najważniejsze zasady obowiązujące w demokracji oraz różnice pomiędzy nimi; wyjaśnia, co to są prawa człowieka oraz dlaczego państwo demokratyczne powinno ich przestrzegać; wymienia podstawowe formy demokracji bezpośredniej w Polsce;	wymienia typy demokracji oraz wskazuje różnice pomiędzy nimi; wyjaśnia zasadę suwerenności narodu i przedstawia ich funkcjonowanie w Polsce.	wyjaśnia na przykładach ze swojej szkoły, miejscowości, kraju oraz świata, w czym przejawiać się może troska o dobro wspólne.
3. Rola konstytucji w państwie	zna symbole państwowe Rzeczypospolitej Polskiej.	wyjaśnia, dlaczego konstytucja jest najważniejszym aktem prawnym w państwie i wyjaśnia zasadę konstytucjonalizmu; wymienia podstawowe funkcje konstytucji;	wyjaśnia, czym różni się Konstytucja RP od innych źródeł powszechnie obowiązującego prawa; wskazuje zasady uchwalania konstytucji w Polsce oraz wyjaśnia, w jaki sposób można ją zmienić;	wskazuje obszary życia społecznego, które reguluje konstytucja i wyszukuje w ustawie zasadniczej przepisy dotyczące wybranych kwestii;	przedstawia przykłady sprawy, w których orzeka Trybunał Konstytucyjny;
4. Zasady ustroju Polski	wyjaśnia, na	określa główne	wymienia najważniejsze	określa, w czym przejawia się w	przedstawia sprawy, które

	przykładzie państwa polskiego, na czym polega trójpodział władzy;	kompetencje władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej w Polsce;	zasady ustroju RP; wyjaśnia, na czym polegają podstawowe zasady ustrojowe: trójpodziału władzy, pluralizmu politycznego, suwerenności narodu;	praktyce zasada suwerenności narodu; wskazuje przykłady pluralizmu politycznego w Polsce;	mogą być poddane referendum i wyszukuje przykłady referendów ogólnokrajowych i lokalnych, których wyniki były wiążące.
5. Jak działa parlament?	opisuje zasady wyboru do Sejmu RP;	wskazuje różnice między ordynacją większościową a proporcjonalną; wyjaśnia, co oznaczają terminy: wybory powszechne, bezpośrednie, równe, głosowanie tajne;	określa podstawowe kompetencje parlamentu (Sejmu i Senatu); określa, jaką rolę pełni w parlamencie opozycja; wymienia główne funkcje sprawowane w Sejmie i Senacie;	przedstawia na przykładzie procedurę uchwalania ustawy; określa, jaka rolę w procesie stanowienia prawa odgrywają Sejm, Senat, Prezydent RP;	przygotowuje i przedstawia krótkie wystąpienie sejmowe w wybranej sprawie.
6. Prezydent i rząd, czyli władza wykonawcza w Polsce	wyjaśnia, jaką rolę w polskim systemie politycznym sprawują prezydent i rząd;	określa, kto desygnuje premiera, kto go zatwierdza oraz jakie są główne uprawnienia rządu. określa, kto dokonuje wyboru prezydenta i jak można go odwołać oraz wymienia jego główne uprawnienia;	podaje nazwisko premiera i wybranych ministrów; przedstawia strukturę administracji rządowej i odróżnia organy samorządowe od rządowych znajduje i opracowuje informacje dotyczące pracy rządu i działań urzędującego prezydenta;	wskazuje podstawowe zależności pomiędzy parlamentem, prezydentem, rządem i wyborcami; wyjaśnia, na czym polega funkcja kontrolna Sejmu wobec Rady Ministrów; wyszukuje i prezentuje informacje na temat zakresu działań wybranego ministerstwa;	wie, w jakim celu powołano w Polsce służbę cywilną. wyjaśnia, w jaki sposób decyzje podejmowane w wybranym ministerstwie wpływa na życie jego rodziny;
7. Wymierzając sprawiedliwość	podaje przykłady spraw, którymi zajmują się sądy rejonowe;	wyjaśnia zasadę niezawisłości sędziowskiej; wskazuje dziedziny życia, których dotyczą poszczególne gałęzie prawa;	opisuje strukturę sądownictwa powszechnego w Polsce; zna zadania prokuratury i policji.	wskazuje dziedziny życia, których dotyczą poszczególne gałęzie prawa; wyjaśnia, czym zajmuje się Trybunał Konstytucyjny, a czym Trybunał Stanu;	wymienia konstytucyjne organy, które kontrolują działania władz;

8. Na scenie politycznej	wyjaśnia, co to są partie polityczne i dlaczego powstają	wymienia najważniejsze partie obecne na polskiej scenie politycznej i ich czołowych przedstawicieli;	wskazuje, czym różnią się od siebie programy ugrupowań prawicowych, lewicowych i centrowych;	określa, jakie zasady prawne regulują działalność partii politycznych w Polsce;	wie, na czym polega populizm, mediokracja i korupcja.
---------------------------------	--	--	--	---	---

		odróżnia system wielopartyjny od dwupartyjnego;			
--	--	---	--	--	--

VIII. POLSKA W ŚWIECIE, POLSKA W EUROPIE

1. Silna Polska w świecie	wyjaśnia, kto prowadzi w państwie polskim politykę zagraniczną;	wskazuje na mapie sąsiadów Polski oraz krótko charakteryzuje relacje między nimi a Polską.	charakteryzuje główne kierunki i cele polityki zagranicznej Polski; odróżnia zadania ambasadora od zadań konsula;	opisuje, na wybranym przykładzie, relacje Polski z innym państwem;	
2. NATO, czyli nasi sojusznicy		wyjaśnia, dlaczego powstało NATO oraz jakie są jego główne zadania;	opisuje, na przykładach, jak realizowana jest polityka obronna Polski;	wyjaśnia, jakie znaczenie dla bezpieczeństwa Polski ma nasz udział w NATO; podaje przykłady misji pokojowych i operacji militarnych, w których biorą udział polscy żołnierze;	przedstawia własne stanowisko na temat udziału Polski w operacjach NATO

3. Wspólna Europa – jak i po co?	podaje datę wstąpienia Polski do UE; wyszukuje informacje o „Ojcach Założycielach” UE;	wyjaśnia, w jakim celu powstała Unia Europejska oraz wskazuje jej współczesne zadania; wymienia główne etapy jednoczenia się Europy; wyszukuje i prezentuje informacje o obywatelach polskich pełniących ważne funkcje w instytucjach unijnych.	wymienia kraje należące do UE oraz te, które chciałyby do niej wstąpić i wskazuje je na mapie; wymienia najważniejsze instytucje UE oraz krótko określa ich zadania; wskazuje główne źródła finansowania oraz wydatki UE; wyjaśnia, z jakimi uprawnieniami i obowiązkami wiąże się obywatelstwo unijne;	formułuje i przedstawia własne zdanie na temat korzyści wynikających dla Polski z członkostwa w UE; wyszukuje, porządkuje i prezentuje informacje dotyczące korzystania ze środków unijnych przez polskich obywateli, przedsiębiorców i instytucje;	przedstawia własne stanowisko na temat dalszego rozszerzania Unii; określa, jakie problemy stają dziś przed państwami UE;
4. Narody Zjednoczone		przedstawia cele, metody działania oraz najważniejsze organy ONZ;	opisuje, czym zajmują się organizacje międzynarodowe działające przy ONZ;	wyjaśnia, jaką rolę we współczesnym świecie odgrywają organizacje międzynarodowe; opisuje kilka sytuacji, w których ONZ pomogła w rozwiązaniu międzynarodowego konfliktu	wyjaśnia, kim są uchodźcy oraz na przykładach charakteryzuje ich sytuację w Polsce, w Europie i na świecie.
				oraz usuwaniu skutków katastrof humanitarnych	
5. Kraje bogate, kraje biedne	wskazuje na mapie kilka krajów zaliczanych do bogatej Północy i do biednego Południa;	wskazuje różnice między krajami globalnego Południa i globalnej Północy;	uzasadnia zależność krajów Południa od krajów Północy oraz ich mieszkańców;	wskazuje i uzasadnia działania, które można podejmować, by poprawić sytuację mieszkańców globalnego Południa;	poszukuje i przedstawia informacje na temat polskich organizacji pozarządowych niosących pomoc humanitarną i rozwojową mieszkańcom krajów ubogich.

6. Globalizacja, czyli nawzajem od siebie zależymy	wskazuje, na przykładzie codziennego życia, przykłady zależności pomiędzy sobą a światem;	podaje przykłady naszych codziennych zachowań, które mogą wpływać na życie innych ludzi oraz losy całego świata;	wyjaśnia, na czym polega zjawisko globalizacji oraz podaje jej przykłady;	wymienia i ilustruje przykładami pozytywne i negatywne skutki globalizacji;	wymienia główne problemy współczesnego świata, które jego/jej zdaniem zagrażają pokojowi, dobrobytowi i przetrwaniu ludzkości.
---	---	--	---	---	--

IV. Warunki i tryb uzyskania wyższej niż przewidywana roczna ocena klasyfikacyjna z historii

1. Uczeń lub jego rodzice mają prawo wystąpić z wnioskiem o podwyższenie przewidywanej rocznej oceny klasyfikacyjnej na wyższą, gdy uczeń spełnia poniższe warunki:
 - 1) uczeń uzyskał w trakcie nauki wszystkie oceny obowiązkowe dla danego przedmiotu,
 - 2) na lekcjach z danego przedmiotu nie ma nieobecności nieusprawiedliwionych
 - 1a. Wniosek składany przez ucznia lub jego rodziców musi zawierać uzasadnienie. Wnioski bez uzasadnienia nie będą rozpatrywane. 1b. Dyrektor szkoły wraz z nauczycielem przedmiotu analizują wniosek złożony przez rodzica. Jeżeli rozstrzygają go pozytywnie, wówczas:
 - 1)Uczeń przystępuje do sprawdzianu pisemnego najpóźniej na dzień przed posiedzeniem klasyfikacyjnej rady pedagogicznej.
 - 2)Sprawdzian napisany na ocenę wyższą niż przewidywana pozwala na podwyższenie rocznej oceny klasyfikacyjnej z przedmiotu.
 - 3)Uczeń, który napisał sprawdzian na ocenę niższą niż przewidywana, zachowuje w mocy przewidywaną ocenę klasyfikacyjną z przedmiotu.
 - 1c. Wniosek, o którym mowa w §63 ust.1, uczeń lub jego rodzice składają do dyrektora szkoły, nie później, niż do trzech dni od momentu poinformowania o przewidywanej rocznej ocenie klasyfikacyjnej z przedmiotu

V. Tryb postępowania w przypadku zastrzeżeń do ocen klasyfikacyjnych

1. Uczeń lub jego rodzice mogą zgłosić zastrzeżenia do dyrektora szkoły, jeżeli uznają, że roczna ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych została ustalona niezgodnie z przepisami prawa dotyczącymi trybu ustalania tej oceny. Zastrzeżenia, o których mowa w ust. 1, zgłasza się od dnia ustalenia rocznej klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych, nie później jednak niż w terminie 2 dni roboczych od dnia zakończenia rocznych zajęć dydaktyczno-wychowawczych i powinny zawierać wskazanie punktu trybu ustalania lub warunku, który został naruszony lub złamany.

2. Podanie o sprawdzian wiedzy i umiejętności może złożyć uczeń lub jego rodzic.
3. W przypadku stwierdzenia, że roczna ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych została ustalona niezgodnie z przepisami prawa dotyczącymi trybu ustalania tej oceny, dyrektor szkoły powołuje komisję, która w przypadku rocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych – przeprowadza sprawdzian wiadomości i umiejętności ucznia, w formie pisemnej i ustnej, oraz ustala roczną ocenę klasyfikacyjną z danych zajęć edukacyjnych,
4. Sprawdzian wiadomości i umiejętności ucznia przeprowadza się nie później niż w terminie 5 dni od dnia zgłoszenia zastrzeżeń, o których mowa w ust. 1. Termin sprawdzianu uzgadnia się z uczniem i jego rodzicami.
5. Ustalona przez komisję roczna ocena klasyfikacyjna z zajęć edukacyjnych nie może być niższa od ustalonej wcześniej oceny. Ocena ustalona przez komisję jest ostateczna, z wyjątkiem niedostatecznej rocznej oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych, która może być zmieniona w wyniku egzaminu poprawkowego.

VI. OCENIANIE UCZNIÓW O SPECJALNYCH POTRZEBACH EDUKACYJNYCH

1. Nauczyciel obowiązany jest na podstawie opinii lub orzeczenia publicznej bądź niepublicznej poradni psychologiczno-pedagogicznej lub innej poradni specjalistycznej dostosować wymagania edukacyjne do indywidualnych potrzeb psychofizycznych i edukacyjnych ucznia, u którego stwierdzono zaburzenia i odchylenia rozwojowe lub specyficzne trudności w uczeniu się, uniemożliwiające sprostanie tym wymaganiom.
2. Nauczyciel zmniejsza wymagania w stosunku do uczniów z niepełnosprawnością intelektualną i uczniów o niższym poziomie funkcjonowania intelektualnego w odniesieniu do pozostałych uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.
3. Nauczyciel, na początku roku szkolnego, informuje uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych i ich rodziców o wymaganiach edukacyjnych wynikających z realizowanego, dostosowanego do indywidualnych możliwości ucznia programu oraz sposobach sprawdzania jego osiągnięć edukacyjnych.
4. W ocenianiu uczniów z różnymi dysfunkcjami uwzględniać należy zalecenia poradni, m.in.:
 - a. wydłużenie czasu pisania sprawdzianów, kartkówek, wykonywania ćwiczeń praktycznych oraz odpowiedzi ustnych
 - b. możliwość rozbicia ćwiczeń złożonych na prostsze i ocenianie ich wykonania etapami
 - c. konieczność odczytania poleceń przekazywanych innym uczniom w formie pisemnej
 - d. branie pod uwagę poprawności merytorycznej wykonanego ćwiczenia

- e. ocenianie prac pisemnych z przedmiotu pod kątem zawartych w nich wiadomości i treści, błędy ortograficzne, gramatyczne oraz językowe nie mają wpływu na ocenę
- f. możliwość (za zgodą ucznia) zmiany pracy pisemnej (sprawdzian, test, kartkówka) na odpowiedź ustną
- g. podczas odpowiedzi ustnych zastąpienie pytań złożonych większą ilością prostszych
- h. możliwość udzielenia pomocy w przygotowaniu pracy dodatkowej
- i. zadawanie do domu tyle, ile uczeń jest sam w stanie wykonać